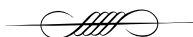

MIKLÓS PÉTER

Balogh István és a sajtóügyek (1944–1945)

Balogh István, az Ideiglenes Nemzeti Kormány miniszterelnöki hivatalának kiscgazdapárti államtitkáráként 1944 decembere és 1945 nyara között a sajtóügyekért és a papírgazdálkodásért is felelős volt.¹ Tanulmányunkban az államtitkársága idején keletkezett miniszterelnökségi iratok² és néhány korabeli sajtótermék alapján tekintjük át Balogh páternek a sajtópolitika alakításában 1944–1945-ben betöltött szerepét.

Miklós Béla, az Ideiglenes Nemzeti Kormány elnöke 1945. január 19-én kérte Ivan Zaharovics **Szuszajkov szovjet** vezérezredestől „az ország felszabadított részein a nyomdai üzemek működésének engedélyezését”, mivel a kormánynak, az állami hivataloknak és az önkormányzatoknak nyomtatványokra volt szüksége.³

A kormányfő 1945. január 23-i Szuszajkovhoz írt levelében – mivel a három nappal korábban megkötött fegyverszüneti egyezmény életbe lépett – pedig arra kérte a megszálló Vörös Hadsereg vezérezredest, adja ki „az összes napilapok részére a megjelenési engedélyt”.⁴ Az Ideiglenes Nemzeti Kormány debreceni székhelyű időszakában a Magyar Kommunista Párt Néplap, a Független Kisgazdapárt Debrecen, a Szociáldemokrata Párt Népszava címmel jelentetett meg sajtóterméket. Jellemző, hogy a miniszterelnök levelében közölte: a kommunista Néplap már működik, a többi megjelenéséhez pedig már minden föltétel adott, s ezért „a kormány úgy a maga, mint az összes politikai pártok nevében kéri a Vezérezredest Urat a fenti lapok megjelenési engedélyét sürgősen kiadni”.⁵

Miklós Béla miniszterelnök 1945. január 29-én Debrecenben a Magyar Kommunista Párt országos titkárságának írt levelében arra figyelmeztette a kommunista párt vezetőit, hogy a papírkészlet a kormány, nem pedig a szovjet katonai támogatását élvező Magyar Kommunista Párt rendelkezése alatt áll. „Folyó hó 26-án Nemes József sajtófőnököt Budapestre indítottam azon megbízással, hogy ott a Polgármester úrral közölje, hogy a kormány a Budapesten található összes papírkészletet lefoglalja és az azzal való rendelkezési jogot kizárólag magának tartja fenn. Ezzel szemben a Budapesten megjelenő Szabadság című lap folyó hó február 28-án a Kommunista Párt részéről egy felhívást közölt, mely szerint a Budapest területén lévő raktárakban, üzletekben és magánosoknál található mindennemű papírkészletet, tehát a rotációt is a Kommunista Pártnak kell bejelenteni. Értesítem a Párt Titkárságot, hogy a fent kiadott kormányrendelet értelmében úgy Budapesten, mint vidéken található összes papírmennyiség a kormány kizárólagos rendelkezési joga alá tartozik.”⁶

1944 decemberétől, az Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulásától kezdve a miniszterelnökség politikai államtitkáráként Balogh István intézte a sajtóorgánumok megjelenésének engedélyezését és hatáskörébe tartozott a papírellátás kérdése is. A koalíciós pártok (elsősorban központi, országos) sajtótermékei természetesen előnyösebb elbírálásban részesültek és hamarabb kaptak engedélyt.

Balogh 1945. február 23-án írt levelében engedélyezte a megjelenést a Nemzeti Paraszt-párt lapja, a Szabad Szó számára. „Megengedem, hogy »Szabad Szó« címmel Budapesten

megjelenő lapot adjon ki, az utcai terjesztés jogával, hétköznap 4 oldal, vasárnap 8 oldal terjedelemben. A példányszámot később fogom meghatározni. A lap kiadója a »Sarló« Lapkiadó Kft.”⁷

A Demokratikus Ifjúsági Szövetség országos titkára, Kiss József arra kért engedélyt, hogy Szabad Ifjúság címmel lapot jelentethessen meg szervezete. Az államtitkár 1945. február 20-án hozzájárult az újság havi hét alkalommal, négy oldal terjedelemben (Debrecenben) történő megjelenéséhez.⁸ Győry Lászlónak, a Debreceni Színpad című képes hetilap szerkesztőjének papírkérését azonban 1945 februárjában a papírhány miatt „egyelőre nem teljesíthetőnek” minősítette.⁹

Ugyancsak 1945. február 20-án Rézműves Jenő kért engedélyt a Nyírbátor című lap kiadására, amely szándékai szerint, mint fogalmazott, „mind az 5 párt érdekeit szolgálja”. „Alulírott Rézműves Jenő, nyírbátori lakos a nyírbátori járási Rendőrkapitányság politikai osztályának vezetője és a Magyar Kommunista Párt nyírbátori szervezetének titkára tisztelettel kérem engedélyezni a Nyírbátorban lévő üzemen kívüli nyomda üzembe helyezését. [...] A pártközi érdekek szem előtt tartásáért személyemben vállalok felelősséget. A nyomdát az orosz parancsnokság fogja rendelkezésre bocsájtani, a kinyomtatást a helyi nyomda végzi el.”¹⁰ Az engedélyt Balogh még aznap megadta, az újság felelős szerkesztője Rézműves Jenő és dr. Molnár László lett.

1945. március 21-én a kiskunhalasi polgármesteri hivatalban találkozó volt, amelyen a résztvevők (Fazekas István, a kommunista párt helyi szervezetének titkára, dr. Kovács Tibor polgármester, Ságodi Győző, a Halasi Hírek szerkesztője és Gaál Margit jegyzőkönyvvezető) a „Halasi Hírek» című időszaki politikai lapjuk részére további megjelenési engedélyt kértek”.¹¹ Arra hivatkozva, hogy a szovjet városparancsnok-helyettes őrnagy utasította a polgármestert, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány által március 13-án betiltott lap továbbra is megje-

lenhet, mert ő „mint a lap cenzora annak tartalmával teljes mértékben meg van elégedve”.¹² Az erről készült jegyzőkönyvet a polgármester április 5-én megküldte Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánjának, aki helyett a főszolgabíró április 16-án továbbította azt a miniszterelnöki hivatalnak.¹³ Balogh államtitkár április 25-én írt levelet az alispánnak, amelyben a következőképp fogalmazott: „A »Halasi Hírek« című időszaki lap betiltása tárgyában folyó évi március 13-án kiállított rendeletemet fenntartom. Alispán urat személyében felelőssé teszem a lap-megjelenés beszüntetéséért és lezárandó azonnal a nyomda is. A lapengedélyek kiadása tárgyában kizárólag az Ellenőrző Bizottság és a Miniszterelnökség jogosultak intézkedni.”¹⁴

Kiskunhalas két, a két világháború között működő nyomdája közül a Malom utca 6. szám alatt található a kommunista párt 1945. március 23-án birtokba vette és lezárta. A Halasi Híreket akkoriban a Práger János tulajdonában lévő Molnár utca 2. szám alatti nyomda állította elő.¹⁵ Az újságot – amely aztán 1946 decemberétől Hírek címmel jelent meg – szerkesztőbizottság állította össze, amelynek tagjai Fazekas István, a kommunista párt helyi titkára, Bundzsák István, a Szociáldemokrata Párt kiskunhalasi elnöke és Csontos Jenő, a Nemzeti Parasztpárt ottani titkára voltak.¹⁶ (Az, hogy mi állhatott az egyébként kommunista és szovjetbarát lap betiltásának hátterében, további kutatást igényel.)

Balassa Sándor debreceni újságíró 1945. április 11-én adott be kérelmet a Debreceni Hírlap című lap megjelentetésének engedélyezésére. Kérelmező levelét a miniszterelnöknek és Balogh Istvánnak is eljuttatta, amelyekhez mellékelte Juhász Nagy Sándor támogató és közbenjáró levelét is.

Balogh páternek címzett levelében a következőket írta: „A Debreceni Hírlap megjelenése ügyében beadott második kérvényemre eddig semmiféle választ nem kaptam, pedig Főtisztelendőséged debreceni tartózkodása alatt volt olyan kedves azt az ígéretet tenni, hogy a lapengedélyt megkapom. [...] Hét éve vagyok állás és kenyér nélkül a sors által rám mért csapás folytán három árva unokámmal szaporodott meg, akiknek kenyeret kell adnom, tehát úgy vélem, hogy igazságos kívánságom teljesítését joggal remélhetem. Kérem Államtitkár Urat, hogy vegye jóakarátába kérésemet.”¹⁷

Balassa Sándor 1906 óta dolgozott újságíróként Debrecenben. Előbb a Szabadság, a Debreceni Újság, majd a Debrecen című lapok munkatársa volt. Később a Debreceni Hírlap szerkesztője és laptulajdonosa lett. A négy évtizedes hírlapírói tevékenység eredményeként jó kapcsolatot alakíthatott ki a város politikai életének szereplőivel. Így érte el Juhász Nagy Sándornál – az 1919-es Berinkey-kormány egykori igazságügyminisztere, aki abban az időben az Ideiglenes Nemzetgyűlés egyik alelnöke volt –, hogy interveniáljon érdekében a kormányfőnél. A Debreceni Hírlap végül nem kapta meg a működési engedélyt.

Balogh a Polgári Demokrata Párt elnökségének 1945. április 19-én írt, amelyben engedélyezte számukra a Világ című lap kiadását. „Megengedem, hogy »Világ« címen politikai napilapot jelentessen meg 4 oldal terjedelemben, az utcai árusítás jogával. A lappéldányok számát később fogom megállapítani. Tudomásul veszem, hogy a lap felelős szerkesztője Supka Géza.”¹⁸ A levélre kézírassal rá van írva, hogy „Kultuszminiszter úrnak á[llam]. t[itkár]. adta át.”¹⁹ Úgy látszik, Balogh páter igyekezett szívélyes kapcsolatot ápolni a koalíciós pártokkal. A Világ ugyanis a Polgári Demokrata Párt lapjaként jelent meg, amelynek elnöke 1945 áprilisa és júliusa között gróf Teleki Géza, az Ideiglenes Nemzeti Kormány vallás- és közoktatásügyi minisztere volt.

Balogh István 1945. április 19-én a Szakszervezeti Közlönynek és a Népsportnak adott lapengedélyt.²⁰ A szovjet dominanciájú Szövetséges Ellenőrző Bizottság nyomására 1945

áprilisától a lapkiadási engedélyek utolsó bekezdése a következő mondat volt: „Ezen engedélyem csak az Ellenőrző Bizottság hozzájárulása után érvényesíthető.”

1945. április 21-én a Képes Világ (a Nemzeti Parasztpárt tizenkét oldalas képes hetilapja)²¹, április 28-án a Reggeli Újság (a Polgári Demokrata Párt nyolcoldalas hetente kiadott ideológiai lapja)²², április 29-én A kereskedő és a Váci Napló kapott engedélyt a megjelenésére.²³ 1945. június 25-én a Magyar Alföld (a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front szentesi újságja) nyert lapengedélyt Balogh Istvántól.²⁴

Csuka János délvidéki származású író, újságíró, szociológiai kutató – akivel Balogh István már a második világháború előtt szakmai kapcsolatba került – levélben fordult az államtitkárhoz 1945. április 8-án. Csuka levelét a Független Kisgazdapárt országos központjába címezte, s kifejezte reményét, hogy „Államtitkár úr bizonyára emlékszik még írásaimra a Délmagyarországban és találkozásunkra is a lap szerkesztőségében”.²⁵ Az újságíró emlékeztetett: már korábban is fölmerült közöttük az együttműködés lehetősége, amikor még Balogh a Délmagyarország tulajdonosa volt. Akkor azonban inkább Budapestre ment dolgozni. Csuka János levelében állásért folyamodott Balogh páterhez. Mint írta: „...a bombázáskor combtörtést szenvedtem. Most kezdem kilábalni a sérülésből s egyben jelentkezem is felajánlva szolgálataimat. Készséggel és örömmel folytatnám azt a munkát, amit a Délmagyarországban annyi kedvvel végeztem. Talán, mint a délszláv ügyek ismerője valamelyik minisztériumban, mint kisebbségi előadó hasznos munkát végezhetnék? Vagy Államtitkár Úr lapjának is eredményesen dolgozhatnék. Egyszóval nem nagyon válogatok, ha kedvenc munkakörömről: a délszláv viszony ápolásáról van szó.”²⁶

1945. április 23-án Balogh „a miniszterelnök helyett” Csuka Jánost a miniszterelnöki hivatalba a sajtóügyekért felelős előadóvá nevezte ki kétezer pengős fizetéssel. Akkoriban a miniszterelnökségen három sajtófelelős dolgozott: Csuka Jánoson kívül dr. Vidor Gyula (aki ötezer-ötszáz pengő keresett) és Hegedűs Nándor (akinek háromezer pengő volt a fizetése).²⁷ A rohamos infláció miatt Balogh páter Csuka fizetését 1945. július 10-én április 1-jei hatállyal háromezer pengőre emelte.²⁸ 1945 novemberében – amikor az Ideiglenes Nemzeti Kormány megbízatása megszűnt – a kormányfő mellett működő hivatalnak négy sajtómunkatársa volt: Csuka János, Geleji Dezső, Hegedűs Nándor és Molnár Jenő.²⁹

Balogh Istvánnak már a sajtóélet újbóli megindulásának idején is több lapja volt, hiszen tulajdonosa volt a Magyar Nemzet és A Mai Nap című orgánumoknak. 1945. április 26-án levelet írt Hegedűs Gyulának, aki akkoriban mindkét lapnál a főszerkesztői posztot töltötte be. Ebben a következőket fogalmazta meg: „Felkérem, szíveskedjék gondoskodni arról, hogy úgy a Mai Napnak, mint a Magyar Nemzetnek üzletvitelét egymástól elkülönítsék. Mindkét lap külön könyveléssel bírjon, mint két külön vállalat.”³⁰

1945. július 18-án a Nemzeti Parasztpárt országos napilapja, a Szabad Szó kiadása papírhány miatt bizonytalanná vált (s végül két napig az újság nem is jelent meg). A szociáldemokrata Népszava a sajtószabadság elleni támadásként értékelte, hogy a kormányhivatal nem utalt ki elegendő papírt a parasztpárti lap számára. „Ugyanakkor – írta a Népszava – naponta két lap jelenik meg, melynek semmi, de semmi köze egyik demokratikus párthoz sem. E két lap: »Magyar Nemzet« és »A mai nap«. Tudja meg az ország közvéleménye, tudják meg a munkások, az elvtársak, hogy a »Magyar Nemzet« és »A mai nap« nyomdájában, a Hungáriában garmadával tornyosodik a rotációs papír.” Noha az idézett cikkben nem szerepelt a neve, köztudomású volt, hogy az említett két lap Balogh páter tulajdonában van.³¹ Két nappal a Népszava cikkírója már név szerint támadta Balogh Istvánt, akinek szegedi

lapszerkesztői és kiadói múltját – amikor is a Délmagyarországot „keresztény politikai napilapként” jelentette meg – is fölírta, s a páter miniszteri (sőt, miniszterelnöki) ambícióinak eszközeként értelmezte a sajtóügyekben és a papírkiutalásokban tanúsított magatartását.³²

A kommunista Szabad Nép is keményen fogalmazott. „A papírkérdés nem tizedrangú, hanem elsőrendű politikai kérdés. A nyomtatott szó: a demokrácia fegyvere. Nem engedhetjük, hogy a reakció alattomos eszközökkel kicsavarja kezünkből a fegyvert.” (Balogh nevét azonban ez a cikk nem említette.)³³ Marosán György – akkor szociáldemokrata, később kommunista politikus, majdani miniszter – a Világosság hasábjain nyíltan támadta Balogh pátert, amikor fölvetette a kérdést: „Miért nem veszik ki a sajtó irányítását és vezetését annak a kezéből, aki azt eddig is a pártok határozatával ellentétes szellemben csinálta?” Majd hozzátette: „Követeljük, hogy a sajtó ellenőrzését és vezetését Millok Sándor és Kállai Gyula államtitkárok kezébe tegyék le.”³⁴ Ennek a követelésnek meg is lett az eredménye, hiszen a sajtóügyek intézése átkerült Kállai Gyula – kommunista politikus, az 1950–1960-as években különböző minisztériumok vezetője, majd kormányfő – irányítása alá.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány elnöke, Miklós Béla 1945. augusztus 20-án rádióbeszédet intézett a határon túli magyarokhoz. A szónoklat szövege a miniszterelnöki hivatal általános iratai között a Miniszterelnök úr Szent István napi rádiószózata a határon túli magyarokhoz címmel maradt fenn. A gépelt szöveg mellett glosszában olvasható a megjegyzés, miszerint a „szöveget Balogh á[llam]t[itkár]. úr készítette”.³⁵

A beszéd tartalmában fölbukkan mind a korszak „népi demokratikus” frazeológiája, mind Balogh páter korabeli publicisztikájának meglehetősen baloldalinak és szovjetbarátnak tekinthető szókészlete és hangneme. A miniszterelnök – Balogh fogalmazta beszédében – elismerte az ország náci német megszállás miatt bekövetkező romba dőlését, ennél azonban, úgy vélem, fontosabb, hogy az államnak a szovjet Vörös Hadsereg általi megszállását fölszabadulásnak nevezte. „A világ legvéresebb háborúja a mi országunkat is mélyen végigszántotta. Amikor a nagy szövetségesek közül a Szovjetunió győzedelmes vörös hadserege felszabadította országunkat a szörnyű német uralom alól, hajdan virágzó hazánk helyén romba dőlt országot találtak.”³⁶

A beszéd a határon túli magyarokhoz szólt. Különös aktualitása volt a szövegnek 1945 későnyarán, több szempontból is. Egyrészt augusztus huszadika, az államalapító Szent István király ünnepe hagyományosan a magyar összetartozás és a nemzeti egység ünnepe. Másrészt pedig az ismét a (trianoni) határokon kívülre rekedt magyarok nehéz helyzetben voltak, hiszen a szomszédos államokban az impériumváltás miatt a magyar nemzetiségűek üldöztetésnek voltak kitéve, sőt – Jugoszláviában – brutális etnikai tisztogatásokra is sor került.

A miniszterelnök beszédéből azt az 1945 utáni magyar baloldali ideológiai elemet olvashatjuk ki, amely szerint a nemzeti(ség)i kérdés megoldását hordozza az, hogy a magyar állam határain belüli és azon túli magyarság – országhatártól függetlenül – azonos politikai blokkhoz (gyakorlatilag, ezt persze nem lehetett nyíltan kimondani, a szovjet érdekszférába) tartozik. „Most, hogy mi is beléphettünk a szabadságszerető népek nagy családjába – boldogan látjuk –, leomlottak azok a válaszfalak, amelyek benneteket tőlünk, itthoni magyaroktól elválasztottak”³⁷ – hangzott el a Magyar Rádióban 1945. augusztus 20-án.

A kormányfő a határon túli magyaroknak azt javasolta, hogy egyszerre legyenek hű polgárai az államnak, amelynek területén élnek, s a magyarság össznemzeti ügyének elkötelezett hívei. „A békeszerződések előestéjén különös fontossággal esik latba, hogy minden az

óhazától távol élő magyar mellett, hogy hű polgára az őt befogadó országnak, a természet törvénye alapján szolgálja a magyar ügyet magatartásával, érdeklődésével, áldozatkészségével és változatlan hűségével. Mindenki azon az őrhelyen, ahol szolgálatot teljesít, arra törekedjék minden erejével, hogy hazánk és népünk jövője boldogabb legyen, mint múltja volt.”³⁸

A rádióbeszéd előzményeihez tartozik, hogy Ács Tivadar, a Magyarok Világszövetsége elnöke 1945. augusztus 2-án levélben fordult Miklós Béla miniszterelnökhöz, amelyben közölte a kormányfővel: röpirat kiadását tervezik, amelyben egyebek mellett a következőket kívánják megfogalmazni. „Ki kellene emelni, hogy a Szovjet támogatása tette lehetővé a demokratikus átalakulást s e hatalmas köztársaság bizalma biztosíthatja nemcsak azt, hogy a reakciós rendszer nem tér vissza, de jövő boldogulását s azt is, hogy szomszédjainak demokratikus népe a demokrata Magyarország népével őszinte, zavartalan jó barátságban élhet. Csak ez simíthatja el a határkérdések okozta bonyodalmakat, spirituálhatja a határokat, egyedül ez alkalmas arra, hogy a határokon túli magyarság magyar életet élhessen nemzeti és egyéni érvényesülése sérülése nélkül.”³⁹ Ezek a gondolatok – láthattuk – visszaköszönnek a beszédben.

1945 szeptemberében a sajtóügyek és az engedéllyel rendelkező lapok papírellátása a korábbiaknál nagyobb hangsúlyt kapott, hiszen 1945. november 4-én tartották a nemzeti választásokat. A választási küzdelemben a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontban tömörült pártok (Független Kisgazdapárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, Nemzeti Parasztpárt) mellett a Polgári Demokrata Párt – amely 1945 májusáig volt tagja a függetlenségi frontnak – és a Magyar Radikális Párt is bekapcsolódott. A pártok többsége nemcsak országos, hanem sok vidéki városban helyi lapot is kiadott. A papírkiutalásokkal kapcsolatos miniszterelnökségi iratok átnézve arra a megállapításra juthatunk, hogy a kommunista sajtó nagyobb mennyiségű papírt kapott, mint a választásokon induló többi szervezethez kötődő orgánum.

Kállai Gyula miniszterelnökségi államtitkár 1945. szeptember 1-jén betiltotta a budapesti Galilei Kör Kritika című lapját. A betiltásról rendelkező irat glosszájában Kállai a következőket fogalmazta meg: „A Korondi András felelős szerkesztésében Budapesten megjelenő »Kritika« című kéthetenként megjelenő szemle az előiratok tanúsága szerint Balogh államtitkár úr engedélye alapján jelent meg. Tekintettel arra, hogy a kérelmet a Szövetséges Ellenőrző Bizottság nem látta, így engedély nélküli lapnak minősül, miértis betiltanád.”⁴⁰

Donászy Kálmán, a kisgazdapárt szegedi ügyvezető elnöke 1945. szeptember 14-én írt a miniszterelnökség sajtóosztályának. „A Független Kisgazda, Földműves és Polgári Párt szegedi szervezete azt a kérelmét terjeszti elő, hogy részére napilap megjelentetésére jogosító engedélyt kiadni, illetőleg a már meglévő hetilap engedélyét napilap engedélyre átválttatni szíveskedjék. Szegeden és az egész Dél-Magyarországon ezidő szerint a Kisgazda Pártnak nincs egyetlen napilapja sem, amíg ugyanakkor a Kommunista Párt és a Szociál Demokrata párt mind Szegeden, mind pedig a környező városokban számos napilappal rendelkezik. A választásoknál minden pártra egyaránt érvényes és egyenlő feltételek elve ezáltal súlyos sérelmet szenved. Mindezekre tekintettel kérjük, hogy a napilap engedélyt sürgősen kiadni szíveskedjék. Megjegyezzük, hogy a megindítandó napilap papírszükséglete egyelőre fedezve van. A napilap címe »Szegedi Frissűjság«, felelős szerkesztője Dr. Donászy Kálmán.”⁴¹ Erre az engedélyt 1945. október 1-jén adta meg Kállai Gyula miniszterelnökségi államtitkár.⁴²

Balogh István négy hónappal korábban, 1945. április 24-én adott engedélyt a Független

Kisgazdapárt szegedi elnökségének küldött levelében helyi pártlap kiadására. „Megengedem – írta az államtitkár –, hogy »Szegedi Hírlap /: tanyai újság; /« címen hetenkint megjelenő politikai lapot indítson, 4 oldal terjedelemben, az utcai árusítás jogával. A példányszámot később fogom megállapítani.”⁴³

1945 szeptemberében a papírelosztásban Kállai Gyula miniszterelnökségi államtitkár és Pál Gyula papírgazdálkodási miniszteri biztos (később helyette Vámos György) volt az illetékes. 1945. október 12-én a Polgári Demokrata Párt Világ című lapjának,⁴⁴ október 15-én pedig a Magyar Radikális Párt Haladás című újságjának utaltak ki ezerötyszáz kilogramm rotációs papírt.⁴⁵ Az engedély szerint mindkét lap nyolc oldal terjedelemben, negyvenezer példányban jelent meg. Ugy látszik, a választási kampányban ügyeltek a vidéki kommunista sajtó papírellátására is, hiszen a két országos pártorgánumnál nagyobb mennyiségű – kétezer kilogramm tömegű – papírt kapott például a Magyar Kommunista Párt kecskeméti lapja, a Kecskeméti Szabad Nép.⁴⁶ A kommunistabarát agrárszervezet, a Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége Dózsa Népe című, Hunya István szerkesztette hetilapjának ezerhatszáz kilogramm papírt utaltak ki.⁴⁷

1945. december 5-én Kállai államtitkár a koalíciós párt szegedi lapjainak egyenként négyezer kilogramm papírt utaltatott ki: a kommunista Délmagyarországnak, a szociáldemokrata Szegedi Népszavának és a kisgazda Szegedi Hírlapnak. A Délmagyarország és a Szegedi Hírlap naponta négy oldal terjedelemben jelent meg, az előbbi tízezer, az utóbbi tizenötezer példányban.⁴⁸

Összegezve megállapíthatjuk, hogy Balogh Istvánnak miniszterelnökségi államtitkárként 1944 decemberétől fontos szerepe volt az Ideiglenes Nemzeti Kormány sajtópolitikájának alakításában, amelyben a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontban részt vevő pártok lapjainak engedélyezése és papírral való ellátása prioritást élvezett. Balogh páter 1945 áprilisáig szabadon engedélyezte vagy tiltotta meg a lapkiadást, onnantól kezdve azonban az ország szuverenitását – az 1945. január 20-i fegyverszüneti egyezmény értelmében – korlátozó, szovjet vezetés alatt álló Szövetséges Ellenőrző Bizottság jóváhagyása is szükségessé vált a sajtótevékenységhez. A Balogh-ellenes 1945. júliusi baloldali támadások következtében a sajtóügyeket a kommunista Kállai Gyula államtitkár vette át. Ennek következtében 1945 szeptemberében – a fővárosi törvényhatósági, majd a parlamenti választási kampány idején – már kimutatható, hogy a kommunista lapok nagyobb mennyiségű papírhoz jutottak. Valószínűleg Balogh is megőrzött valamennyit régi befolyásából, hiszen biztosítani tudta saját lapjai (Magyar Nemzet, A Mai Nap) zavartalan megjelenését.

JEGYZETEK

- 1 Balogh Istvánról lásd bővebben: MIKLÓS PÉTER: *Város, egyház, társadalom*. Szeged, 2004. 156–202. és MIKLÓS PÉTER: *Vallás, politika, művelődés*. Szeged, 2006. 144–185.
- 2 Magyar Országos Levéltár. Miniszterelnökség iratai. Általános iratok. 1944–1945. (a továbbiakban: MOL XIX-A-1-j)
- 3 MOL XIX-A-1-j-75-V-1945
- 4 MOL XIX-A-1-j-89-V-1945
- 5 MOL XIX-A-1-j-89-V-1945
- 6 MOL XIX-A-1-j-89-V-1945
- 7 MOL XIX-A-1-j-370-V-1945

- ⁸ MOL XIX-A-1-j-319-V-1945
⁹ MOL XIX-A-1-j-886-V-1945
¹⁰ MOL XIX-A-1-j-362-V-1945
¹¹ MOL XIX-A-1-j-1212-V-1945
¹² MOL XIX-A-1-j-1212-V-1945 1.
¹³ MOL XIX-A-1-j-1212-V-1945 2–3.
¹⁴ MOL XIX-A-1-j-1212-V-1945 4.
¹⁵ Országos Széchényi Könyvtár Irattára 56/1947. Vö. BÁNFI SZILVIA: Tragikus nyomdász-sorsok, megsemmisült nyomdák. *Magyar Könyvszemle*, 121 (2005). 4. sz. 449–463.
¹⁶ HORVÁTH ETELKA – MODOK BALÁZS: A kiskunhalasi nyomdászat, sajtó és könyvkiadás történetéről. In *Kiskunhalas története*. 3. kötet. Szerkesztette Ö. Kovács József, Szakál Aurél. Kiskunhalas, 2005. 419–420.
¹⁷ MOL XIX-A-1-j-2129-V-1945
¹⁸ MOL XIX-A-1-j-1019-V-1945
¹⁹ MOL XIX-A-1-j-1019-V-1945
²⁰ MOL XIX-A-1-j-1031-V-1945 és MOL XIX-A-1-j-1032-V-1945
²¹ MOL XIX-A-1-j-1031-V-1945
²² MOL XIX-A-1-j-1392-V-1945
²³ MOL XIX-A-1-j-1432-V-1945 és MOL XIX-A-1-j-1434-V-1945
²⁴ MOL XIX-A-1-j-1450-V-1945
²⁵ MOL XIX-A-1-j-934-V-1945
²⁶ MOL XIX-A-1-j-934-V-1945 2.
²⁷ MOL XIX-A-1-j-934-V-1945 19.
²⁸ MOL XIX-A-1-j-934-V-1945 23.
²⁹ MOL XIX-A-1-j-934-V-1945 32–34.
³⁰ MOL XIX-A-1-j-3860-V-1945
³¹ *Népszava*, 1945. július 19.
³² *Népszava*, 1945. július 21.
³³ *Szabad Nép*, 1945. július 19.
³⁴ *Világosság*, 1945. július 20.
³⁵ MOL XIX-A-1-j-7065-III-1945 1.
³⁶ MOL XIX-A-1-j-7065-III-1945 1.
³⁷ MOL XIX-A-1-j-7065-III-1945 3.
³⁸ MOL XIX-A-1-j-7065-III-1945 4.
³⁹ MOL XIX-A-1-j-5875-III-1945 4.
⁴⁰ MOL XIX-A-1-j-7514-V-1945 1–2.
⁴¹ MOL XIX-A-1-j-7619-V-1945 3–4.
⁴² MOL XIX-A-1-j-7619-V-1945 6.
⁴³ MOL XIX-A-1-j-7619-V-1945 2.
⁴⁴ MOL XIX-A-1-j-9390-V-1945
⁴⁵ MOL XIX-A-1-j-9533-V-1945
⁴⁶ MOL XIX-A-1-j-9533-V-1945
⁴⁷ MOL XIX-A-1-j-7626-V-1945
⁴⁸ MOL XIX-A-1-j-11561-V-1945